

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 29/2007 vp

Hallituksen esitys laiksi Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 6 päivänä marraskuuta 2007 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevalle käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muuttamisesta (HE 135/2007 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 22/2007 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylijohtaja Tarmo Pukkila, neuvotteleva virkamies Pia Jokinen ja ohjelmajohtaja Maija Perho, sosiaali- ja terveysministeriö

- Kelan valtuutettujen puheenjohtaja Anneli Kiljunen
- puheenjohtaja Pertti Parmanne, Kansaneläkelaitoksen hallitus
- Kansaneläkelaitoksen valvontatilintarkastaja Yrjö Tuokko
- pääjohtaja Jorma Huuhtanen ja osastopäällikkö Juhani Rantamäki, Kansaneläkelaitos
- puheenjohtaja Brita Järvinen, Kansaneläkelaitoksen Toimihenkilöt ry.
- lakimies Jarmo Pätäri, Akava ry
- asiantuntija Johan Åström, Elinkeinoelämän keskusliitto EK
- johtaja Kaarina Knuuti, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- apulaisjohtaja Kaija Kallinen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- ekonomisti Harri Hietala, Suomen Yrittäjät ry
- lakimies Heli Puura, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Kansaneläkelaitoksesta annettua lakia siten, että Kansaneläkelaitoksen hallituksessa olisi enintään kymmenen jäsentä, jotka Kansaneläkelaitoksen valtuutetut nimittäisivät. Hallitus koostuisi Kansaneläkelaitoksen ulkopuolisista henkilöistä. Siihen eivät enää kuuluisi laitoksen pääjohtaja ja hänen sijaisensa. Kansaneläkelaitoksen hallitus vahvistaisi Kansaneläkelaitoksen työjärjestyk-

sen, jonka nykyisin vahvistavat Kansaneläkelaitoksen valtuutetut. Valtuutetut myöntäisivät vastuuvapauden hallitukselle. Kansaneläkelaitoksen pääjohtajan tehtävistä säädettäisiin laissa siten, että hänen tehtävänään olisi vastata Kansaneläkelaitoksen strategisesta suunnittelusta ja operatiivisesta johtamisesta ja kehittämisestä, asioiden esittelystä hallitukselle ja hallituksen

päätösten toimeenpanosta sekä valmistella työjärjestys hallituksen päätettäväksi.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Kansaneläkelaitoksen hallinto uudistettiin vuoden 2002 alusta lukien. Uudistuksella selkeytettiin laitoksen hallintoa, vahvistettiin Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen roolia laitoksen valvojina sekä laajennettiin päätöksentekoon osallistuvia tahoja. Aiempi lisätty hallitus lakautettiin ja tehtävät siirrettiin pääosin ulkopuolisista jäsenistä koostuvalle hallitukselle, jonka valtuutetut määräävät kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Laitoksen pääjohtaja ja pääjohtajan sijainen kuuluvat kuitenkin edelleen hallitukseen.

Uudistuksen oltua voimassa viisi vuotta valtuutetut päättivät teettää hallintomallin toimivuudesta ja vastuiden selkeydestä arvion. Arvion tekivät yhteistyössä laitoksen valvontatilintarkastaja sekä laitoksen tilintarkastajien puheenjohtaja. Arviossa esiin tuodut hallintolain muutostarpeet ehdotetaan nyt hallituksen esityksellä toteutettaviksi.

Esityksessä ehdotetaan muutoksia hallituksen kokoonpanoon, valtuutettujen tehtäviin sekä pääjohtajan asemaan. Jatkossa laitoksen pääjohtaja tai hänen sijaisensa eivät voi olla hallituksen jäseniä. Valiokunta katsoo, että ehdotettu muutos selkeyttää laitoksen hallintoelinten toimivallan jakoa. Toimivan johdon ja hallituksen vastuuhenkilöiden erottaminen toisistaan samoin kuin päätöksen esittelijän ja päätöksen tekijän tehtävien erottaminen selkeyttää samalla laitoksen johdon vastuusuhteita.

Esityksen mukaan vastuu operatiivisen toiminnan johtamisesta siirtyy yksinomaan laitoksen pääjohtajalle, jolle kuuluisi myös vastuu asioiden esittelystä hallitukselle sekä vastuu hallituksen päätösten toimeenpanosta. Kun pääjohtaja vastaa laitoksen operatiivisesta toiminnasta, selkeytyy hallituksen ja pääjohtajan vastuu myös tilintarkastuksen näkökulmasta. Ehdotettu

muutos lisää pääjohtajan valtaa, mutta lisää samalla pääjohtajan vastuuta laitoksen toiminnasta.

Esityksen mukaan valtuutettujen tehtävänä olisi enää vahvistaa laitoksen työjärjestystä, vaan tämä tehtävä siirtyisi laitoksen hallitukselle. Työjärjestyksessä annetaan laitoksen hallintoa ja asioiden käsittelyä koskevat tarkemmat määräykset, luodaan sisäinen organisaatio, vastuunjako ja toimivaltuudet, määritellään pääjohtajan sekä johtajien tehtävät ja heidän välisensä työnjako sekä heille delegoidun toimivallan laajuus ja sisältö. Koska Kansaneläkelaitoksen hallituksella on lain mukaan yleistöimivalta johtaa ja kehittää laitoksen toimintaa, on johdonmukaista, että hallituksen päätösvaltaa työjärjestyksen osalta lisätään. Kun hallitus vahvistaa laitoksen työjärjestyksen, se vastaa laitoksen toiminnan kannalta strategisesti tärkeiden päätösten ja toiminnan kehittämistä koskevien linjausten tekemisestä tältäkin osin. Kun valtuutetut eivät enää vahvistaisi työjärjestystä, valtuutettujen valvontatehtävä ja hallinnon ja valvonnan erillisyys korostuvat. Valtuutettujen tehtävänä olisi edelleen vahvistaa laitoksen tilinpäätös ja päättää vastuuvapauden myöntämisestä hallitukselle.

Valiokunta pitää ehdotettuja muutoksia kannatettavina ja katsoo, että muutetun hallintomallin toimivuutta on tarpeen seurata ja kokemusten kerryttyä arvioida.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 4 päivänä joulukuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Juha Rehula /kesk	Päivi Räsänen /kd
vpj.	Sirpa Asko-Seljavaara /kok	Pertti Salovaara /kesk
jäs.	Risto Autio /kesk	Paula Sihto /kesk
	Hannakaisa Heikkinen /kesk	Anni Sinnemäki /vihr (osittain)
	Arja Karhuvaara /kok	Satu Taiveaho /sd
	Anneli Kiljunen /sd	Lenita Toivakka /kok
	Jukka Mäkelä /kok	Erkki Virtanen /vas
	Håkan Nordman /r	vjäs. Ilkka Kantola /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.

StVM 29/2007 vp — HE 135/2007 vp